

Verslag lijn 1A

Academische vaardigheden

Taal en niveau: Engels vwo en Nederlands vwo

Vaardigheden: lees- en schrijfvaardigheid, academische vaardigheden en mediation (bronnen selectie, informatieverwerking, onderzoeken, probleemgestuurd werken)

Uitvoering: Boet Bruijniks; Natalie Schols
Redactie: Rosa Bartman; Danai Psathas; Noëlle Sommer

Inhoudsopgave

1. Aanleiding onderzoek	5
2. Eerder onderzoek.....	5
3. Onderzoeksvragen	5
4. Toetsoperationalisatie	6
5. Conclusies.....	10
6. Aanbevelingen	11
7. Overzicht taak Nederlands.....	11
8. Engels herziene versie	12
Referenties	13

1. Aanleiding onderzoek

Deze trial is onderdeel van lijn 1 van het onderzoeksproject 'Talenexamens van de toekomst', waarbij onderdeel 1A zich richt op academische vaardigheden (1B digitale geletterdheid en 1C meervoudige teksten; van deze onderdelen zijn geen verslagen). Het doel van dit onderzoek was o.a. het adviseren van vakvernieuwingscommissie MVT en een overtuigend idee geven van taken die wel of niet haalbaar zijn in een vernieuwd eindexamen.

2. Eerder onderzoek

In een eerder stadium (2021/2022) van het onderzoeksproject zijn voor Engels meerdere taken ontwikkeld, maar geen gericht op academische vaardigheden. Voor Nederlands is er wel een ontwikkeld, maar deze is niet afgenomen. Er is bij deze trial daarom niet gewerkt op basis van de aanbevelingen van een eerdere taakafname. Wel is er eerder een intern onderzoek gedaan naar digitale geletterdheid dat raakvlakken heeft met academische vaardigheden. Hiervoor zijn taken ontwikkeld voor Nederlands vmbo en een voor havo/vwo. Deze taken zijn echter niet afgenomen.

3. Onderzoeksvragen

De hoofdvraag voor trial 1 is als volgt:

- Kunnen academische vaardigheden (hier: informatie uit één of meerdere bron(nen) verwerken in een schrijfproduct met correcte bronvermelding) in een CE Engels of Nederlands vwo worden getoetst?

Er zijn voor deze lijn geen deelvragen geformuleerd. Er is een eerste taak voor Engels ontworpen en uitgezet, met als doel te onderzoeken hoe leerlingen reageren en welke prestatie ze leveren op een dergelijke taak. Indien de nieuwe eindtermen daartoe aanleiding geven, zal een volgende versie van de taak Engels worden geconstrueerd en uitgezet op een gestructureerde en formele wijze (pilot), zoals beoogd door SLO met de try-out en voorbeeldenfase vanaf schooljaar 2024-2025. Ongeveer dezelfde taak is bij Nederlands afgenomen (trial 2) op basis van de aanbevelingen van trial 1. Trial 2 wordt beschreven in sectie 7.

4. Toetsoperationalisatie

4.1 Overzicht taak Engels

De toetstaak bestaat uit twee delen. In deel 1 worden de leerlingen gevraagd informatie te vergaren. Deel 2 is een schrijfo opdracht - een essay - die wordt uitgevoerd op basis van de gevonden informatie in deel 1. Het uiteindelijke schrijfproduct wordt beoordeeld.

In deel 1 worden bij stap 1 vier grafieken gepresenteerd met daarin informatie met betrekking tot vier verschillende onderwerpen. De leerling wordt vervolgens gevraagd een schema in te vullen met daarin drie vragen: 'Wat is het onderwerp?', 'Welke informatie geeft de grafiek?' en 'Wat vraag ik me af, zie ik iets opmerkelijks?'

In stap 2 wordt de leerling gevraagd twee grafieken te kiezen die hen het meest intrigeren, waarna ze drie artikelen moeten zoeken die aansluiten bij de onderwerpen van de gekozen grafieken. Met behulp van de artikelen dient de leerling een standpunt in te nemen ten aanzien van de twee gekozen onderwerpen. De leerling leest de artikelen globaal door en noteert de bronvermelding van de artikelen volgens de richtlijnen van APA. De leerling zet gevraagde gegevens in een tabel op het antwoordblad.

In stap 3 van deel 1 moet de leerling bepalen welk van de twee gekozen onderwerpen het meest aanspreekt. Van de artikelen die betrekking hebben op het gekozen onderwerp wordt de leerling gevraagd een samenvatting te maken ter ondersteuning van de uiteindelijke opdracht: het schrijven van een essay. De samenvatting mag in het Nederlands of het Engels worden geschreven, het essay wordt geschreven in het Engels. Voor de drie samen te vatten bronnen wordt een tabel gegeven met daarin enkele stuurvragen ter ondersteuning: 'Wat is de kernboodschap?', 'Welke argumenten pleiten voor of tegen?', 'Wat is de toon/stijl van de tekst?', 'Wat voor type tekst is het?'

Het tweede deel van de opdracht is een schrijfo opdracht waarin de samenvattingen en ingevulde schema's uit deel 1 verwerkt moeten worden. Op basis van die informatie moeten de leerlingen in het Engels een essay schrijven van tenminste 500 woorden over het gekozen onderwerp. Het essay moet afgestemd zijn op leeftijdsgenoten als voorbereiding op een debat. Het essay moet vervolgens gemaild worden naar de docent.

Instructies voor de leerlingen t.b.v. uitvoering taal Engels deel 2:

- Neem een duidelijk standpunt in met betrekking tot het onderwerp.
- Zorg voor een inleiding, logische opbouw en duidelijke afronding.
- Maak gebruik van de informatie uit ten minste een van de bronnen die je geraadpleegd hebt (bijv.: je geeft een korte samenvatting van de inhoud, voor zover van belang en/of je vergelijkt de (kwaliteit/betrouwbaarheid van de) informatie uit de verschillende artikelen) en geef een correcte bronvermelding van de bron(nen) die je gebruikt.
- Schrijf correct Engels, maak hele zinnen en vermijd herhaling.
- Gebruik minimaal 500 woorden, gebruik van woordenboek en spellingcontrole zijn toegestaan.
- Je essay gaat beoordeeld worden op taal (correctheid, niveau, gevarieerd woordgebruik) en opbouw (helder en logisch, alinea's, introductie, afsluiting) en inhoud (argumentatie is onderbouwd, bron(nen) gebruikt en correct vermeld) en effectiviteit (pakkend en/of origineel).
- Schrijf het essay in dit document (begin na de pagina einde) en mail het complete document terug naar je docent.

4.2 Ontwikkeling

De taak is ontwikkeld voor vwo 6-kandidaten. Hiervoor zijn de ERK-descriptoren aangehouden die voor de verschillende vaardigheden op dit niveau gelden (B2-C1) en te vinden in hoofdstuk 5 van 'Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen (Council of Europe, 2022).

Categorie	Niveau	Descriptor
schriftelijke verslagen en essays	B2	Kan informatie en argumenten uit verschillende bronnen bijeenvoegen. Kan een opstel of verslag produceren waarin een argument wordt opgebouwd en redenen voor of tegen een bepaald standpunt noemen en de voor- en nadelen van verschillende opties uitleggen.
schriftelijke productie algemeen	C1	Kan gebruikmaken van de structuur en conventies van een verscheidenheid aan schriftelijke genres en de toon, de stijl en het register variëren afhankelijk van de ontvanger, het teksttype en het thema.

Deze taak meet een productieve vaardigheid, maar er zit ook een element in dat beroep doet op de leesvaardigheid en begrip en selectie van relevante informatie uit de leestekst. Daarnaast meet de taak of de kandidaat in staat is het schrijfwerk van een correcte bronvermelding te voorzien. Als zodanig gaat het ook om transactioneel taalgebruik zoals genoemd in 'Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen' (Council of Europe, 2022, p.35). De onderzoekslijn richt zich op academisch schrijven, waardoor voornamelijk niveau C aan de orde zou zijn, echter leek dit vrij ambitieus. Om die reden is gekozen voor een mix van niveau B2 met mogelijkheid tot C1 halen. Voor leerlingen uit 6 vwo werd dit voor het construct schrijfvaardigheid als realistischer ingeschat.

Bij de ontwikkeling van de taak is geen gebruik gemaakt van een specifiek ontwerpmodel. Wel is er rekening gehouden met descriptoren van het ERK (zie tabel hierboven) en is er gekeken naar andere toetsen waarin vaardigheden geïntegreerd worden aangeboden, zoals 'Written Task 2 for IB English' en Cambridge English Proficiency Writing.

Een pluspunt bij het ontwerpen van deze taak was onder andere dat het gemakkelijk bleek om voldoende input zoals grafieken en diagrammen te vinden, waarmee ook het keuze-aanbod vergroot wordt. Een knelpunt is dat de taak in deze vorm lang is geworden en dat de benodigde tijd voor de afname lang is.

4.3 Afname

De taak uit trial 1 is zoals hierboven beschreven afgenomen bij 22 leerlingen uit 5 vwo van het Keizer Karel College in Amstelveen. Deze leerlingen hebben de taak niet onder toetsomstandigheden gemaakt, maar hebben de opdracht zonder supervisie uitgevoerd. Het is niet bekend hoeveel tijd ze eraan besteed hebben. Deze eerste afname was bedoeld om te zien waar leerlingen mee zouden komen en aan de hand van de input een beoordelingsrubric op te stellen.

4.4 Beoordeling

De 22 leerlingwerken dienden als voorbeeld om te kijken wat daaruit geleerd kon worden ten aanzien van een beoordelingsrubric en aanpassingen van de vervolgtaken. In eerste instantie was een rubric gemaakt met traditionele beoordelingsaspecten (taalbeheersing, cohesie, effectiviteit) en een scoreschaal van 0-3 punten en het beoordelingsaspect 'verwerking bron' opgesteld, met daarbij de deelaspecten 'toont begrip van bronmateriaal', 'heeft relevante inhoud uit de bronnen geselecteerd', 'heeft gemeenschappelijke thema's/verbanden geïdentificeerd', 'heeft informatie uit de bron gepresenteerd aangepast aan het doel van de taak' en 'heeft aan correcte bronvermelding gedaan'. Ook voor deze deelaspecten gold een schaal van 0-3 punten. Er is bewust gekozen voor eenzelfde schaal (0-3 punten) bij alle deelaspecten omdat uit een eerdere trial bij een andere schrijfo opdracht de feedback van docenten was dat ze het te complex vonden als er per deelaspect andere maximum scores

gegevens konden worden (onderzoek Talenexamens van de Toekomst: Microfiction + Reading & Writing Microfiction). Ook het onderzoek van Annika Werkman naar het beoordelen van schrijfvaardigheid kwam met de aanbeveling om scoreschalen voor alle deelaspecten gelijk te houden (Werkman, 2023).

Vervolgens hebben twee mensen onafhankelijk van elkaar vijf leerlingwerken beoordeeld met behulp van de schaal en hebben ze hun resultaten en ervaringen naast elkaar gelegd. Meteen al bleek dat het beoordelingsaspect 'bronverwerking' om verschillende redenen niet tot amper te scoren was, en al helemaal niet zo uitgebreid als vooraf was bedacht. Voor een deel is dit waarschijnlijk een gevolg van de vrijblijvendheid waarmee de opdracht is uitgevoerd, maar ook het feit dat bewust omgaan met bronnen in een tekst nog nooit eerder van leerlingen gevraagd is kan een rol hebben gespeeld. Na deze eerste beoordeling is de rubric teruggebracht en opnieuw ingevuld naar aanleiding van de bevindingen. Deze exercitie is een aantal keren gedaan, steeds via vergelijkingen met scores die onafhankelijk waren toegekend aan leerlingwerken. Naar aanleiding van deze werkwijze is uiteindelijk het beoordelingsaspect 'verwerking bron' opgegeven en in plaats hiervan het beoordelingsaspect 'inhoud' toegevoegd met de deelaspecten 'gedachtengang is logisch en goed te volgen', 'gebruik van parafrasen/citaten uit de bron' en 'bronvermelding'. Deze aspecten werden wederom beoordeeld met dezelfde schaal van 0-3 punten. Voor de scorepunten van alle aspecten zijn kwalificerende beschrijvingen opgesteld, al blijven deze altijd voor een deel multi-interpretabel.

Hiernaast hebben de beoordelaars onafhankelijk van elkaar, zonder rubric, waarderingen toegekend aan de leerlingwerken en deze gelegd naast de rubric-oordelen. De behoefte om na scoretoekenning via een rubric bij te stellen kent ook iedere docent (Werkman, 2023) en om een soort mix te maken is er voor de scoretoekenning van 0-3 punten per deelaspect een legenda toegevoegd waarbij een verdeling is gemaakt welk cijfer op een 10-puntsschaal gevoelsmatig te equivaleren is met een scoretoekenning voor een deelaspect. Uiteindelijk zijn de volgende beoordelingsaspecten als basis overgebleven:

1. **taalbeheersing**, onderverdeeld in drie aspecten:
 - gevarieerde en passende zinsconstructies
 - gevarieerd en passend woordgebruik
 - begripelijkheid ondanks evt. taalfouten
2. **inhoud**, onderverdeeld in drie aspecten:
 - logica/ helderheid gedachtengang
 - gebruik van parafrase, citaten en samenvatting
 - bronvermelding
3. **structuur en cohesie**, onderverdeeld in twee aspecten
 - inhoudelijke opbouw/presentatie
 - heldere en passende lay-out
4. **effectiviteit**, onderverdeeld in twee aspecten
 - sluit aan bij beoogd lezerspubliek en tekstdoel
 - pakt aandacht lezer, leest prettig, creatief

5. Conclusies

De hoofdvraag van dit onderzoek was:

- Kunnen academische vaardigheden (hier: informatie uit één of meerdere bron(nen) verwerken in een schrijfproduct met correcte bronvermelding) in een CE Engels of Nederlands vwo worden getoetst?

Voor Engels is op basis van de eerste afname een herziene versie gemaakt, die verschillende keren is afgenomen. Voor Nederlands is eenzelfde taak afgenomen.

Naar aanleiding van de eerste 22 afnames werd meteen een aantal complicerende factoren duidelijk (zeker als het gaat om de relatie tot het centraal eindexamens, maar ook voor een SE waarin transparantie en eerlijkheid geborgd moet worden). De leerlingwerken bleken zeer divers van aard, met name met betrekking tot de keuzevrijheden, de rol van open internet en AI. Voor een betrouwbare afname is een veilige digitale omgeving nodig en voldoende tijd. Evengoed zal het doen van een betrouwbare uitspraak over de schrijfvaardigheid op basis van één product een uitdaging blijven en zal de beoordeling intensief blijven voor de beoordelaar(s).

Het laten maken van een losse schrijfofdracht is op zich een goede keuze, gezien het tal van onderwerpen waarover geschreven kan worden. Aan de andere kant is de variatie in schrijfdoelen en het beoogde publiek beperkt, waardoor de opdracht op den duur wat geforceerd kan worden. De integratie dan wel combinatie van een schrijfofdracht met een leestekst brengt verschillende uitdagingen met zich mee, zoals het vinden van geschikte teksten van redelijke lengte en de tijd die nodig is voor de afname en de beoordeling.

De taak zoals deze nu is ontwikkeld voor Engels is te lang om als alternatief voor het huidige CE te kunnen dienen (en deze ene meting dan ook niet robuust genoeg om een betrouwbare uitspraak te doen over de schrijfvaardigheid). Ook bleek de opdracht in de huidige vorm te vrij te zijn, waardoor deze vooral voor de beoordelaars ondoenlijk werd. Leerlingen zelf artikelen laten selecteren zal voor docenten een ondoenlijk grote hoeveelheid werk opleveren. Aantekeningen en/of samenvattingen laten maken zal te veel tijd kosten en zal ook niet door de leerlingen gedaan worden als deze onderdelen niet gescoord worden. Het gebruik van het open internet zou bovendien veel door AI gegenereerde en gekopieerde producten opleveren.

Daarnaast moeten de leerlingen afdoende worden voorbereid voordat dit type taak afgenomen kan worden; het raadplegen van bronnen, deze gebruiken en correct vermelden is nog geen praktijk die ze kennen.

6. Aanbevelingen

Een taak als deze is als CE alleen mogelijk als het huidige correctiesysteem gewijzigd wordt (getrainde correctoren, panels, paarsgewijze beoordeling) en/of als er een betrouwbare automatische scoring mogelijk is.

Bij het ontwikkelen van een nieuwe versie van de taak zou het beter zijn om de leerling minder vrijheid te geven in de taak. Hierbij kan gedacht worden aan het inperken van het aantal keuzemogelijkheden en de toegang tot het open internet, het niet zelf laten zoeken naar artikelen en het geven van een voorbeelduitwerking om de leerlingen op weg te helpen. Daarnaast zou het nog kunnen lonen om de taak op verschillende scholen af te nemen en om de leerlingwerken te laten nakijken door meerdere docenten of om panels te gebruiken. Ook zou gebruikgemaakt kunnen worden van paarsgewijze beoordeling.

Ook zou het relevant zijn om bij vervolgonderzoek te achterhalen hoeveel tijd leerlingen nodig hebben voor het uitvoeren van de taak en of de taak resultaten oplevert die door alle betrokkenen als valide en uitvoerbaar worden ervaren. Wellicht is het daarnaast een optie om een taak te maken met daarin een combinatie van leesvragen, om uiteindelijk op basis van de bronteksten een schrijfp opdracht te laten maken. Dit laatste zou in het CE enkel een optie zijn als een extra zitting mogelijk is.

7. Overzicht taak Nederlands

Voor Nederlands is de taak zoals ontworpen voor Engels overgenomen en vertaald. Hieronder volgt daarom slechts een samenvatting van een aantal bevindingen.

Constructie

De constructie van de taak was niet erg ingewikkeld en het bleek relatief gemakkelijk om geschikte onderwerpen en bronnen te vinden voor dit format.

Afname

De taak heeft 23 schrijfproducten opgeleverd van leerlingen uit een 5 vwo klas. De afname leverde ook weinig problemen op. Het schrijfproduct werd beoordeeld op taal, maar ook op het verwerken van relevante informatie uit de gebruikte bronnen en op de afstemming op het beoogde publiek. Een van de aandachtspunten was of de leerlingen de instructies voor de bronvermelding goed zouden volgen, gezien het feit dat leerlingen over het algemeen nog niet hierin worden onderwezen. Uit de schrijfproducten bleek dan ook dat dit heel wisselend gebeurde, weinig leerlingen deden het foutloos. Het is niet te zeggen hoe ze zouden presteren als ze hier wel in onderwezen waren.

Beoordeling

Er waren duidelijke verschillen te zien in bronvermelding in het leerlingwerk. Het bleek redelijk betrouwbaar en objectief te beoordelen te zijn of een leerling aan correcte bronvermelding heeft gedaan, al waren er wel wat twijfelgevallen, bijvoorbeeld wanneer een leerling de ene bron goed vermeldt, maar de andere niet.

De meeste leerlingen slaagden erin om informatie uit de bronnen correct te verwerken, maar vaak bleef het bij het vrij letterlijk overnemen van enkele zinnen. Sommige leerlingen gingen kritisch in op de inhoud van een bron. Mogelijk kan er een rubric worden samengesteld waarin ook dit soort aspecten worden gewogen, maar wellicht vraagt het om een holistische beoordeling. Dat is wel een arbeidsintensief proces: voor een goede beoordeling moet de corrector het leerlingwerk naast de gebruikte bronnen leggen en bepalen of de leerling de informatie goed heeft overgenomen.

8. Engels herziene versie

Naar aanleiding van trial 1 (Engels) is een herziene versie ontwikkeld. De taak is hierbij flink ingekort. De kandidaten kregen nu nog maar twee grafieken te zien en konden op basis van de grafiek kiezen welk onderwerp hen het meest aansprak. Vervolgens kregen ze bij het gekozen onderwerp 3 teksten met de opdracht deze te scannen en informatie uit ten minste één van deze teksten te gebruiken in een schrijfproduct van ten minste 400 woorden. De taak is bij vier scholen uitgezet in de vorm van een oefenopdracht (om leerlingen bekend te maken met de taak en de manier waarop ze gescoord gaan worden) en een toets die (hopelijk) ook onder highstake omstandigheden wordt afgenomen. Op de herziene opdracht is zowel van leerlingen als docenten feedback binnengekomen. Hieronder volgt een samenvatting daarvan. Het betreft nog steeds een kleine trial, vooral bedoeld om meer te weten te komen over de tijd die voor een afname nodig is, het eventueel verder aanscherpen van de beoordelingsrubric, het vergelijken van docentoordelen en het verzamelen van feedback.

Samenvatting feedback van docenten op herziene versie taak Engels

De huidige praktijk van de vier deelnemende scholen met betrekking tot schrijfonderwijs en toetsing van schrijfproducten was onvergelijkbaar. Uit de reacties op deze taak blijkt dat elke school een ander voortraject en andere nadrukken hanteerde. Met name dat laatste gaf ook verschillen in hoe omgegaan werd met de scoring van deze taak. Er zijn ook verschillende afnameomgevingen gebruikt (Woots, Moodle, en Safe Exam Browser) en de tijd die eraan gespendeerd werd varieerde ook nogal.

De opdracht op zich werd ervaren als duidelijk en de onderwerpen als passend. Tegelijkertijd kwam meer dan eens de opmerking langs dat 450 woorden laten schrijven te veel is en dat een korter product te prefereren is. Bronvermelding werd door alle deelnemers als een lastig en onbekend element genoemd. De combinatie van lezen, informatie selecteren en schrijven was volgens een respondent wel realistischer dan alleen een toets begrijpend lezen, maar tegelijk

werd als zwakte hiervan opgemerkt dat slechte lezers dan ook meteen achterstaan bij schrijven. De interferentie tussen de vaardigheden zou dus geen zuiver beeld opleveren. Daarnaast waren de bronnen nu teksten waaruit overgeschreven kon worden, waardoor er vraagtekens waren over de schrijfvaardigheid van de leerlingen zelf.

De tijd die besteed is aan of beschikbaar was voor de afname varieerde van school tot school. De minimumtijd die men noemt voor het laten uitvoeren van de taak in deze vorm was 60 minuten.

De beoordelingsrubric was bij alle beoordelaars anders dan ze gewend waren en werd over het algemeen als problematisch ervaren. De verhouding tussen de verschillende onderdelen werd als ongewenst beschouwd (bijvoorbeeld te veel punten voor lay-out ten opzichte van taalgebruik) en de score schaal (0-3 punten) als te ruim. Ook bleken de grenzen tussen 1 of 2 punten en 2 of 3 punten te subjectief. Taalbeheersing (grammatica fouten, spelling) werd met nadruk genoemd, ook door leerlingen, als een onderdeel dat zwaarder zou moeten tellen dan de andere categorieën.

Referenties

Council of Europe, Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor talen: leren, onderwijzen, beoordelen, aangevulde uitgave: 2022 ([Europees Referentiekader \(ERK\) - Taalunie](#))

Gevonden voorbeelden toetsen: zoals 'Written Task 2 for IB English' ([Written Tasks - IB ENGLISH A: LANGUAGE AND LITERATURE \(HL\) \(sevanoland.com\)](#)) en Cambridge English Proficiency Writing ([182344-how-to-teach-the-compulsory-essay-handout.pdf \(cambridgeenglish.org\)](#))

Werkman, A. (2023), Beoordeling van Productieve Taalvaardigheden in Geïntegreerde Taaltaken/Assessment of Productive Language Skills in Integrated Language Tasks [https://citoazure.sharepoint.com/:f/r/sites/ProjectTalenexamensvandetoekomst/Gedeelde%20documenten/General/Lijn%201/Lijn%201A%20Academische%20vaardigheden%20\(hv\)/verslaglegging?csf=1&web=1&e=JJAxp](https://citoazure.sharepoint.com/:f/r/sites/ProjectTalenexamensvandetoekomst/Gedeelde%20documenten/General/Lijn%201/Lijn%201A%20Academische%20vaardigheden%20(hv)/verslaglegging?csf=1&web=1&e=JJAxp)

Neem voor meer informatie over de specifieke taken en het onderzoek contact op met:
rosa.bartman@cito.nl